

KANSERDE ERKEN TANI VE ULUSAL TARAMA PROGRAMLARI

Kanser hem dünyada hem de ülkemizde %22'lik oran ile kalp damar hastalıklarından sonra ikinci ölüm nedenidir. Son yıllardaki verilere bakıldığında kanser bir toplum sağlığı problemi olarak ortaya çıkmaktadır. Kanser, infeksiyöz hastalıklardan (solunum yolu, HIV/AIDS, ishal, tüberküloz vs.) daha sıktır. Ülkemizde kanser görülme sıklığı 2005 yılı itibariyle yüz binde 203'dür. Kanser görülme sıklığında son 5 yılda önemli bir artış olmuştur. Bu artışın büyük kısmı son beş yıldır toplanan veri kalitesinin iyileşmesinden kaynaklanmaktadır. Bunun yanında çevresel faktörlerin ve beslenme vb gibi faktörlerin de sıklığın artışı üzerinde önemli bir etkisi olduğu göz ardı edilmemelidir.

Bir toplumda kanserle ilgili en önemli faktör, bu kanserin erken evrede yakalanabilmesidir. Kanserın erken evrede yakalandığı toplumlarda, kanser mortalitesi daha düşüktür. Ülkemiz gibi orta/düşük gelirli ülkelerde sıklığı giderek artan kanser hastalarında tarama programlarının uygulanması zorunlu bir hale gelmiştir. Tarama programlarının mortalite ve morbiditeyi düşürmede etkili ve maliyet etkin olduğu, ülkemizde de sık görülen ve Dünya Sağlık Örgütü(DSÖ) tarafından da önerilen meme ve serviks kanseri konusunda ulusal bir program oluşturulması ve uygulaması gerekir. Erken tanının önemi toplum tarafından bilinmedikçe, erken tanı ve tarama programlarının başarılı olması mümkün değildir. Bu nedenle, halkın eğitimi ve kanser hastalığı konusunda farkındalığının oluşturulması ilk basamak olmalıdır. Topluma sağlık hizmeti veren sağlık çalışanlarının (doktor, hemşire, ebe vs.) kanser, erken tanı ve tarama programları konusunda eğitilmesi ve uygulama içerisine alınması da şarttır.

Ulusal Kanser Tarama ve Erken Tanı Gurubu 2-3 Haziran 2008 tarihlerinde Kızılcahamam / Ankara'da toplanarak, ülkemizde uygulanmaya başlanacak olan kanser tarama ve erken tanı programları üzerinde mültidisipliner bir çalışma gerçekleştirmiştir. Ulusal kanser kontrol programında, meme, serviks ve kolorektal kanserlerin ulusal tarama programları geliştirilerek uygulanmasının amacı erken tanı ve tarama ile bu kanserlerin erken evrelerde yakalanması ve bu kanserlerdeki mortalite oranlarının azaltılmasıdır.

Meme kanseri, tüm insanlarda akciğer kanserinden sonra ikinci sıklıkta görülmektedir. Gerek gelişmiş gerekse gelişmekte olan ülkelerde en sık görülen kadın kanseridir. Kadınlarda kanserden ölüm nedenlerinin de başında gelmektedir. Meme kanseri mortalite oranı; gelişmiş olan ülkelerde %30 (190.000 ölüm/636.000 olgu), az gelişmiş ülkelerde ise %43'dür.(221.000 ölüm / 514.000 olgu).

Serviks kanseri tüm dünyadaki kadın kanserlerinin meme ve rektum kanserinden sonra 3. sıklıkta görülenidir. Gelişmekte olan ülkelerde 2. sıklıkta görülür iken, gelişmiş ülkelerde tarama programlarının başarılı uygulamaları nedeniyle 6. hatta bazı ülkelerde 10. sıraya inmiştir.

ULUSAL KANSER TARAMA PROGRAMLARI

Meme kanseri taraması:

Her ayın belirli bir günü periyodik olarak "Kendi Kendine Meme Muayenesi" yapmalıdırlar.

Her yıl hekim tarafından meme muayenesi yapılmalıdır.

Meme kanseri taraması için, **50– 69 yaş arası kadınlara iki yıl arayla meme muayenesi, mamografi çekimi** yapılmalıdır (Eğer kişide herhangi bir risk faktörü varsa taramalara 40 yaşından itibaren başlanabilir).

Serviks kanseri taraması:

Serviks kanseri taraması **30– 65 yaş arası kadınlara beş yıl arayla yapılacak pap-smear testi** ile yapılmalıdır (son iki test negatif ise sonlandırma 65 yaş)

Kolo-rektal Kanserlerin Taraması:

Tüm erkek ve kadınlarda 50- 70 yaş arasında,

- Yılda bir gaitada gizli kan bakılmalıdır. (Son 2 testi negatif çıkan programdan çıkarılır)
- 10 yılda bir kolonoskopi yapılmalıdır.

KANSER TARAMALARI NERELERDE YAPTIRILABİLİR?

Kanser taramaları çeşitli hastanelerde yaptırılabilceği gibi bize başvuran kişilerden tarama yaptırmaya çağına gelmiş olanları ilimizde bulunan **KETEM**'lere de (Kanser Erken Teşhis Tarama ve Eğitim Merkezleri) yönlendirebiliriz. Ankara'da üç yerde bulunan **KETEM**'lerde bu doğrultuda erken teşhis amaçlı tarama faaliyetleri risk grubundakilere yönelik olarak devam etmektedir. Dr. Abdurrahman Yurtarslan Onkoloji Eğitim ve Araştırma Hastanesi içinde faaliyet gösteren Onkoloji **KETEM** (Demetevler), Dr. Abdurrahman Yurtarslan Onkoloji Eğitim ve Araştırma Hastanesi Ahmet Andiçen Semt Polikliniği içinde faaliyet gösteren ant içen **KETEM** (Kurtuluş) ve Etlik Zübeyde Hanım Kadın Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi içinde faaliyet gösteren Etlik **KETEM**'de (Etlik) 30-65 yaş arası kadınlara yönelik olarak serviks (rahim ağzı) kanseri, 50-69 yaş arasında kadınlara yönelik olarak meme kanseri, tarama çalışmaları, 50-70 yaş arasında bulunan erkek ve kadınlara yönelik kolorektal (kalın barsak) kanserlerin taramaları ve 50-70 yaş arası erkekler yönelik olarak ta prostat taramaları **ücretsiz** olarak yapılmaktadır.

Ankara'da bulunan **KETEM'lerin adres ve telefon numaraları (Mayıs 2010):**

1- Dr. Abdurrahman Yurtarslan Onkoloji Eğitim ve Araştırma Hastanesi Onkoloji **KETEM** (Demetevler) Randevu için Tel: 336 0908- 336 0909/ 7500-7504

2- Dr. Abdurrahman Yurtarslan Onkoloji Eğitim ve Araştırma Hastanesi Ahmet Andiçen Semt Polikliniği **KETEM** (Kurtuluş) Randevu için Tel: 431 0947- 434 0990/ 6251

3- Etlik Zübeyde Hanım Kadın Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi **KETEM** (Etlik) Randevu için Tel: 322 0180/ 5629

Kaynaklar:

- Sağlık Bakanlığı Kanserle Savaş Dairesi Başkanlığı, Türkiye'de Primer Koruma'da Yapılması Gerekenler: Kanser Erken Tanı ve Tarama Grubu Raporu, 2008
- www.ketem.org/hangi_tarama.php (Haziran 2010)
- www.asm.gov.tr/DOCUMENT/DOCUMENT/26_Document.PPT (Haziran 2010)